

sko lice, izgubljala pa nekdanje viteštvo in moštvo. — V. 87: skori mesto skoro cf. Pleteršnik. — V. 94–102: Kot tista reka, t. j. Montone; bila je v Dantejevih časih prva izmed vseh voda, izviraajočih vzhodno od Kotskih Alp (z Monte Viso 3843 m) in tekočih z levega pobočja Apeninov, ki se ni izlivala v Pad, ampak je tekla neposredno v Jadransko morje

(pod Raveno); nastaja iz več potokov, katerih eden, Aquacheta zvan, tvori slap (kakor naš Peričnik ali Savica); kjer se vsi potoki združijo, stoji vas in samostan S. Benedetto. — V. 106: Jaz vrv imel sem... Tretjeredniški pas si je odvezal, da bi ukrotil z njim pošast Geriona, simbol sleparstva. Ris — simbol poltenosti prim. I. sp. (Dalje.)

Književnost.

Dr. Aleš Ušeničnik: **Sociologija**. Izdala Leonova družba v Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna. Tiskala Katoliška tiskarna. Str. 839. Cena broširanemu izvodu K 8'50, v platno vezanemu K 10'80. — Izšla je knjiga, ki je vredna, da se ob njej ustavi vsak izobraženec in iz nje črpa vednost, ki je danes potrebuje pri vsakem koraku. Ušeničnikova „Sociologija“ je ena tistih knjig, ki jih prikljče na dan splošna potreba in ki dajo pečat svoji dobi kot sinteza sodobnih teženj in vir, iz katerega zajemajo potomci. Ravno v nas Slovencih je zanimanje za socialne probleme jako razvito, in posamezne sociološke tvarine so semtertja že mnogostransko obdelane. A manjkalo je celotnega pregleda, ker ni bilo sistema, v katerem bi se znanstveno razvile sociološke resnice iz njihovih počel.

Podlago je ustvaril slovenski sociologiji in novemu socialnemu delovanju našemu dr. Krek s svojim „Socijalizmom“ (l. 1901.) V „Dom in Svetu“ so izhajali članki, ki jih je zbral v svojo, za Slovence res epohalno knjigo. Že naslov pove, da ima dr. Krek pred očmi gotovo smer, v kateri hoče zasledovati družabne pojave. Pisatelj je mož dejanja, impetuzno podira malike ideološkega liberalizma in materializma, da začrta zmagoslavno pot krščanskemu socializmu.

Dr. Aleš Ušeničnik je pa tih in miren učenjak, ki nabira snov z bučelično pridnostjo in vsako trditve vestno pretehta in oceni njeno vrednost. Mnogo socioloških sistematičnih del imajo druge književnosti, a dr. Ušeničnikovo knjigo stavimo med najboljše, kar se je napisalo o tej vedi.

Ne morem se še baviti s podrobnostmi; prvi hip sem knjigo prelistal in le tuintam prečital, kako pojmuje pisatelj kako težavnejše vprašanje. Splošno bi dejal, da so prednosti Ušeničnikove knjige sledeče:

Pisatelj je vso obširno tvarino sistematično razporedil z veliko spretnostjo. Pojmi so natančno opredeljeni, besedam je določen pomen, pisatelj ima gotovo terminologijo, s katero natančno in nedvoumno izraža svoje misli. Iz splošnih resnic izvaja podrobnosti in se povsod ozira na zgodovinske izkušnje in na najnovejše socialne in državne razmere. Njegovo obzorje je vseobsežno, ker ne govori le kot modroslovec, ne predava le kot učeni družboslovec, ampak povsod kaže tudi na sadove različnih naukov, ki nas ravnokar obdajajo v sodobnem življenju. Najdalje se je ustavil seveda pri dveh velikih ekstremih: pri liberalizmu in socializmu. Kritika marksizma je mojstrska. Iz kritike zmoti razvije sistem solidarnizma — krščanskosocialni sistem. Slednjič obdela razne probleme, ki jih imenuje sodobni čas z značilnim imenom

„vprašanja“ — delavsko, obrtno, trgovsko, kmetiško, žensko vprašanje itd. Natančno kazalo naredi knjigo tudi lahko uporabno.

Posebno se odlikuje Ušeničnikov slog po svoji izredni jasnosti. Od sholastikov ima sposobnost, da povsod poišče, kar je bistvenega in strogo loči pravi pomen od nepravega, dvoumnega; a pri tem ne postane suhoparen, ampak najtežje distinkcije izvaja z uprav ljubeznivo lahkoto. Kako jasno je obdelano n. pr. težavno in toli oporekano vprašanje o izviru

DR. IVAN KRPAČ
novi škof djakovski

socialne oblasti (str. 121 sl.)! Kako pametno razločuje, ko piše o ljudstvu in o ljudski volji (str. 189)!

O družbi ne more pisati dobro, kdor človeštva ne ljubi. In ta blagodejni dih ljubezni je razlit nad vsem tem učenjaškim delom. Odločen v načelih, je iveričen v metodi. Pri nasprotniku išče dobrega zrna, da ga izlušči in pokaže. Njegove sodbe so mirne, umerjene. Stoječ izvan vročih bojov onih politikov, ki v direktni neposredni in vsakdanji borbi s sovražnikom ne utegnejo vsake besede preudariti, je pisatelj lahko mirno razbral in razporedil vse pojave našega